

Szocio- lingvisztikai alapismeretek

4. A nyelvészet mint etológia

(Mit a vizsgálhat a nyelvész?)

4. A nyelvészet mint etológia

Milyenek tapasztalja a szociolingvisztika a nyelvet?

„Mindenekelőtt **nemlétezők**. Legalábbis abban az értelemben nemlétezők, ahogyan köznapi értelemben használni szoktuk, nevezetesen hogy a nyelv olyan valami lenne, ami jól körülírható egység.” (Sándor Klára)

De akkor mit vizsgálhat a nyelvész???

4. A nyelvészet mint etológia

Szilágyi N. Sándor válasza

4. A nyelvészet mint etológia

4. A nyelvészet mint etológia

nem absztrakt

ÁLTALÁNOS

4. A nyelvészet mint etológia

absztrakció: dologszerű vagy anyagszerű egyedi dolgok járulékosnak tartott jegyeitől való elvonatkoztatás

absztraktum: a beszédben keletkezett „absztrakció”, ami mögött nincsen semmiféle valóságos dolog, sem az absztraktum pontos megfelelőjeként, sem ennek valamilyen konkrét „képviselőjeként”.

4. A nyelvészet mint etológia

elsődleges / másodlagos / harmadlagos
reprezentáció

absztrakció = másodlagos
reprezentáció

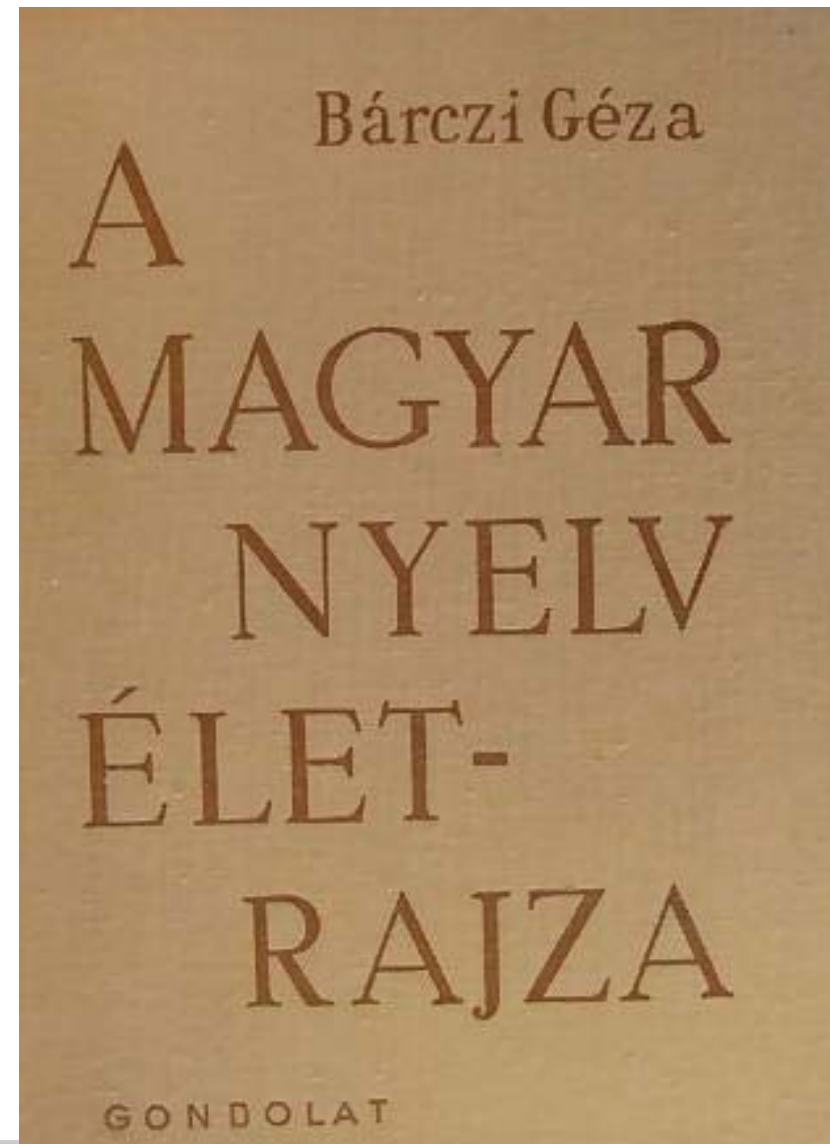
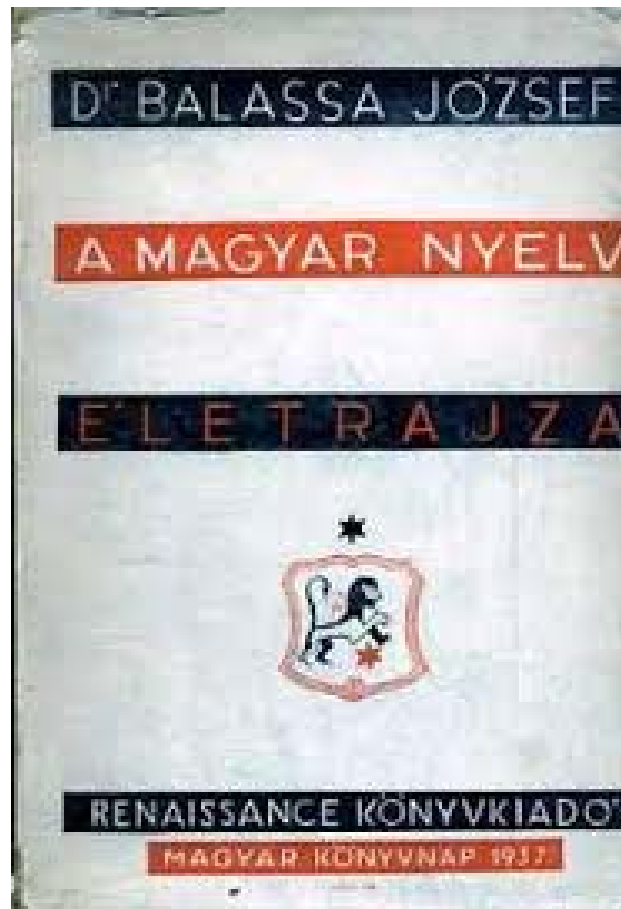
absztraktum = harmadlagos
reprezentáció

az absztraktumok csapdája

4. A nyelvészet mint etológia

4. A nyelvészet mint etológia

4. A nyelvészet mint etológia

Az anyanyelv kertésze Grétsy László 75 éves

Népszabadság • 2007. február 13.

És nyelvművelőként, vagy ahogy olykor fogalmaz, a nyelv kertészeként nem is az. Azt szokta mondani, a növény és az anyanyelv persze kertész nélkül is megél, csakhogy akkor kusza lesz, elvadult és fertőzött. Márpedig a magyar nyelv mostanában éppen ilyen. De ez nem a ma 75 éves Grétsy Lászlón múlik. Ő felettebb kitartóan gondozza, gyomlálja, nyesegeti a vadhajtásait, védi a kártevőktől. Azért szöszmötöl a „kertben” ilyen kitartóan, hogy senki ne tévedjen el benne, és senkit ne sértsenek az elvadult indák, tüskék. Otthon érezze benne magát mindenki.

4. A nyelvészet mint etológia

SZOCIOLINGVISZTIKA:

- A humán tudományok = *humán viselkedéstudomány (etológia)*
- A *Homo sapiens sapiens* viselkedésének *etogramja*
- A nyelv nem „Mi?“, hanem „*Hogyan?*”

4. A nyelvészet mint etológia

SZOCIOLINGVISZTIKA:

működés (energeia) — mű (ergon)

„Maga a nyelv nem mű (ergon), hanem tevékenység (energeia)”
(Wilhelm von Humboldt, 1836)

beszédtevékenység — beszédmű

dinamikus — statikus modell

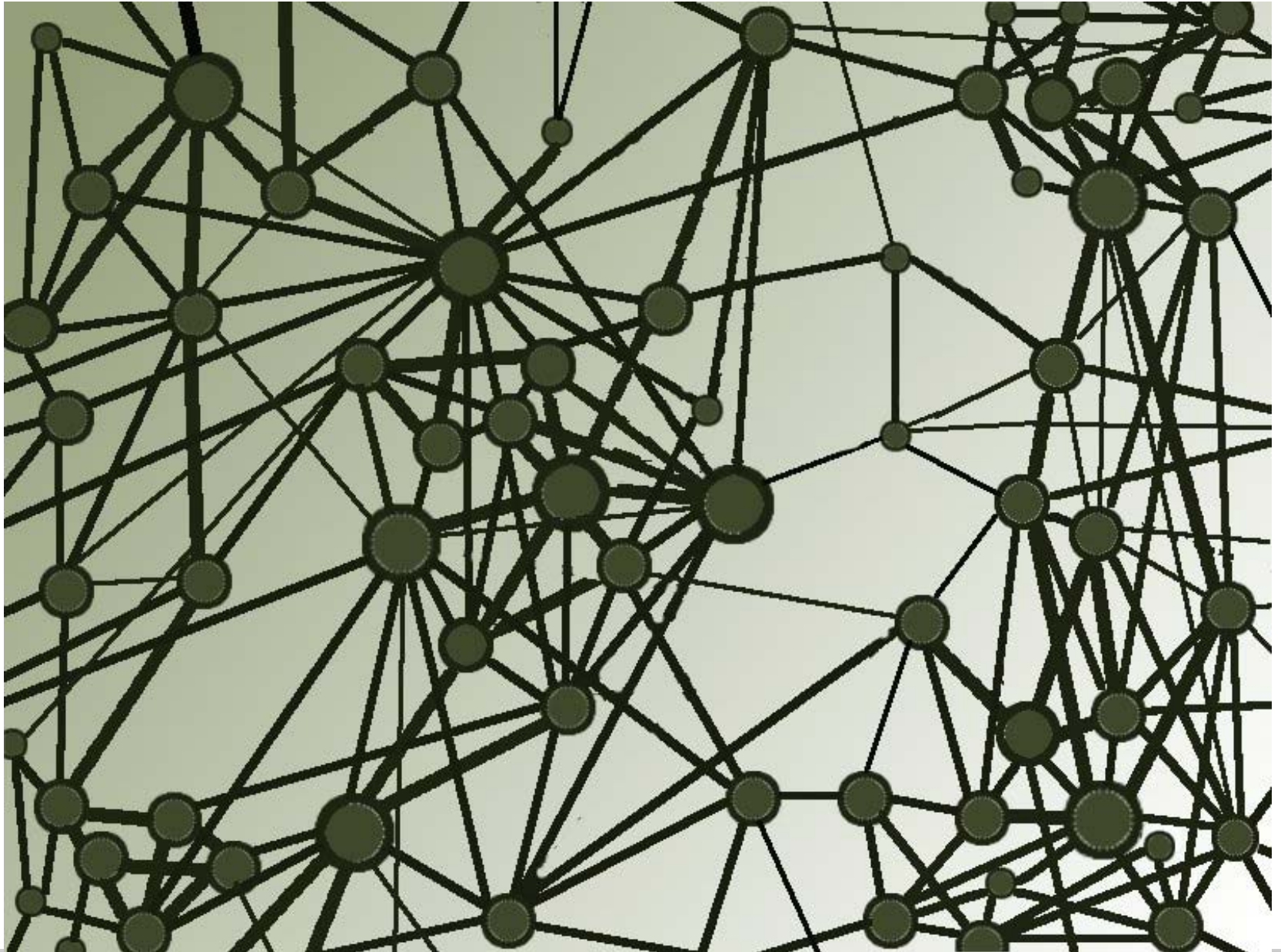
4. A nyelvészet mint etológia

Megfelelő leírási modell:

a nyelv mint komponensrendszer

(A komponensrendszer az önmódosító, komplexitásnövelő rendszerek megismerésének, modellezésének eszköze. Egy komponensrendszerben a komponensek állandóan keletkeznek, és folyamatosan újratermelik magukat. A komponensek dinamikus mozgásának eredményeként létezik maga a rendszer.)

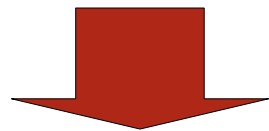
4. A nyelvészet mint etológia

4. A nyelvészet mint etológia

MILYENNEK KELL LENNI A NYELVÉSZETNEK MINT ETOLÓGIÁNAK?

- **naturalista**
- **evolúciós szemléletű**
- **monista (a test és lélek dualizmus elvetése)**

- **tagadja a saussure-i dichotómiákat [nyelv/beszéd, szinkrónia/diakrónia, külső/belső nyelv(észet)]**